

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Соціально-педагогічна технологія колективної
творчої діяльності у ЗНЗ»

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр
зі спеціальності 8.01010601 Соціальна педагогіка

Виконала
педагогіка»

студентка 61 групи
спеціальності
8.01010601 «Соціальна

Адамович Анна Вікторівна

Науковий керівник

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної
педагогіки та педагогічної
майстерності
Коляденко Світлана Миколаївна

Житомир 2014
Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗНЗ	7
1.1 Характеристика категорії «соціально-педагогічна технологія» у науковій літературі.....	7
1.2 Творчість як обов'язковий елемент саморозвитку особистості учня.....	15
1.3 Поняття «колективна творча діяльність» як соціокультурної складової виховання та розвитку особистості.....	22
Висновки до розділу І.....	30
РОЗДІЛ ІІ. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗНЗ.....	32
2.1 Колективна творча діяльність: підходи та технології.....	32
2.2 Методика КТД в організації життєдіяльності учнівського колективу.....	44
2.3 Організація та проведення соціально-педагогічної технології колективної творчої діяльності у ЗНЗ.....	48
Висновки до розділу ІІ.....	53

**РОЗДІЛ III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТІ
ПРОВЕДЕННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У
ЗНЗ.....55**

3.1 Опис методик дослідження.....
55

3.2 Аналіз отриманих результатів дослідження.....
57

3.3 Розробка технології колективної творчої діяльності у
ЗНЗ.....65

Висновки до розділу
III.....70

**ЗАГАЛЬНІ
ВИСНОВКИ.....72**

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ.....75**

**ДОДАТКИ.....
81**

ВСТУП

Актуальність дослідження. Виховання – одна з основних категорій педагогіки, що відображає цілеспрямований, свідомо контрольований процес і результат формування особистості, вона включає в себе формування у школярів якостей особистості, а також соціальних і духовних відносин як найважливіших компонентів їх особистісного утворення.

Сутність виховання проявляється на практиці як цілісний, організаційно оформлена взаємодія всіх суб'єктів діяльності, яка забезпечує підготовку громадян до суспільної праці, формування їх як гармонійно розвинених індивідів, особистостей, суб'єктів діяльності та індивідуальностей.

Сучасні процеси, що відбуваються в житті нашого суспільства, призвели до процесу формування та реалізації сучасної моделі освіти, що забезпечує

підвищення доступності якісної освіти відповідно до вимог інноваційного розвитку економіки, сучасних потреб суспільства і кожного громадянина що і визначили нові підходи до змісту освіти.

Сьогодні провідною метою виховання для педагогічного колективу є ідеал особистості, здатної приймати рішення в ситуаціях морального вибору, нести відповідальність за ці рішення перед собою і суспільством, якому потрібна людина з високим почуттям самосвідомості.

Як він буде спілкуватися зі своїм «Я», з друзями, з рідними, як знайде себе, буде прагнути до інтелектуального, духовного, фізичного розвитку – головні питання для педагогів школи.

Значна кількість робіт присвячена педагогічній практиці та її ролі у формуванні педагогічних умінь. Так, питанням теорії і практики організації колективних творчих справ присвячені роботи Л.І. Божович, А.В. Іванова, І.П. Іванова, Л.Г. Кирилюка, Т.Й. Конникової, А.С. Макаренка, В.В. Маткіна, А.В. Мудрика, Л.І. Новікової, І.Б. Первина, В.А. Сухомлинського та інших, в яких відображені основні принципи комунарської методики, розкрита технологія колективної організаторської творчості, сформульовані умови педагогічного успіху в реалізації різноманітних творчих справ; проведено аналіз використання комунарської методики у практиці виховання школярів та студентів.

Вченими доведено, що «екзистенціальний вакуум» не може забезпечити повноцінного розвитку особистості, оскільки людина живе в суспільстві і забезпечує задоволення своїх потреб і інтересів, вступаючи в колективну діяльність – трудову, комунікативну, пізнавальну та ін. Ось чому в сучасних умовах поняття «колектив», «колективна діяльність» необхідно наповнити новим змістом і змістом, що стверджують самоцінність і гідність особистості, актуалізуючи при цьому той позитивний досвід, який накопичено педагогічною наукою і практикою.

Колективні творчі справи відрізняються одна від одної перш за все за характером спільної практичної турботи, яка виступає на перший план:

трудової або суспільно-політичної пізнавальної або художньо-естетичної спортивно-оздоровчої або організаційної. Але в кожній, колективній творчій справі вирішується багато педагогічних завдань, проходить розвиток колективних, демократичних основ життя, самостійності, ініціативи дітей, самоврядування, активного громадянського відношення до людей і оточуючого світу. КТД – це спосіб організації яскравої наповненої трудом і грою, творчістю і товариськістю, мрії і радістю життя і в той же час основний виховний захід комунарської методики[3, с.23].

Отже, колективна творча діяльність – це діяльність, що приносить радість і користь оточуючим і класному колективу, в процесі якої учні розкривають свої творчі здібності. Її планують, готують, реалізують, оцінюють спільно вихованці та вчителі, разом здійснюючи пошук найкращих шляхів виконання завдань. Така діяльність, крім того, є цікавою, бо її не можна організовувати відповідно до певної догми чи шаблону, слід завжди обирати різні варіанти її проведення, виявляти нові можливості учнів, бо ці заходи є частиною їхнього життя. Тому ми вважаємо актуальним дослідити соціально-педагогічну технологію колективної творчої діяльності у ЗНЗ[6, с.12].

Об'єкт дослідження: колективна творча діяльність.

Предмет дослідження: зміст, форми та методи соціально-педагогічної технології колективно творчої діяльності у ЗНЗ.

Мета дослідження: визначити рівень застосування методики КТС соціальними педагогами у ЗНЗ, та згуртованість учнівської групи для реалізації методи КТД.

Гіпотеза дослідження: впровадження колективної творчої діяльності у ЗНЗ залежить від рівня обізнаності соціальних педагогів з методики колективної творчої діяльності.

Завданнями дослідження є:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми соціально-педагогічної технології колективної творчої діяльності у ЗНЗ.

2. Вивчити форми та методи соціально-педагогічної технології колективної творчої діяльності у ЗНЗ.

3. Розробити соціально-педагогічну технологію колективної творчої діяльності у ЗНЗ.

Методи та організація дослідження: В роботі використано комплекс теоретичних та емпіричних методів, що відповідають змісту проблеми. Для розв'язання поставлених завдань і перевірки гіпотези було застосовано загальнонаукові методи теоретичного та емпіричного дослідження, зокрема такі, як: теоретичний аналіз та систематизація наукових літературних джерел. Експериментальна частина дослідження виконувалась за допомогою таких методів: використання методики Л.Фрідмана «Вивчення згуртованості колективу» (показники ціннісно-орієнтаційної єдності), а також опитування соціальних педагогів за власне розробленою анкетною про застосування виховної методики КТС у ЗНЗ.

Надійність та вірогідність. Надійність та вірогідність отриманих результатів забезпечувалися узгодженістю між теоретичним аналізом проблеми та підходами до її дослідження, застосування методів, які є адекватними меті та завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу.

Публікація. Зміст та актуальність наукової роботи викладено у науковій публікації автора: Адамович А. В. Соціально-педагогічна технологія колективної творчої діяльності у ЗНЗ // Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник наукових робіт викладачів і студентів / за заг. ред. Н. П. Павлик]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 90–91. – (Випуск 3).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що нараховує 73 найменувань, 19 додатків. У роботу вміщено 8 таблиць. Загальний обсяг роботи складає 117 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході виконання дипломної роботи на тему «Соціально-педагогічна технологія колективної творчої діяльності у ЗНЗ» ми дійшли таких висновків.

Передусім зазначимо, що дослідники вважають соціально-педагогічну технологію інтегративним різновидом соціальної і педагогічної технологій, тому для пояснення розуміння нами досліджуваного поняття представимо сутнісні і структурні характеристики соціальної та педагогічної технологій.

Сутність цих технологій є алгоритмована діяльність зі створення і використання умов, які забезпечують задоволення актуальних потреб, мобілізацію і розвиток ресурсів індивідуума і, таким чином впливають на його вільний особистий вибір.

Специфічними рисами цих, як і інших соціально-педагогічних технологій є: концептуальність (спирання на наукову концепцію); складність, яка полягає в стандартизації та визначенні ефективності впливу; ієрархічність – соціально-педагогічні технології передбачають використання в ролі методів технології нижчого порядку.

Для визначення сутності технологій формування відповідального ставлення до соціальних проблем ми будемо спиратися на визначення соціально-педагогічної технології як цілеспрямованої, найбільш оптимальної послідовності соціально-педагогічної діяльності (впорядкована сукупність дій, операцій і процедур) із реалізації фахівцем (фахівцями) методів (сукупності методів), засобів і прийомів, що забезпечують досягнення прогнозованої мети в роботі з людиною, групою в певних умовах середовища.

Узагальнюючи матеріали щодо теоретичних аспектів дослідження технологій соціально-педагогічної діяльності в загальноосвітній школі, зазначимо, що соціально-педагогічні технології виконують ряд функцій: діагностичну, прогностичну, системно-моделюючу, організаційну, практичну, розпорядчо-управлінську, евристичну.

Методика КТД це підхід до виховання, який перевірений часом, і вже

багато років використовується в роботі соціальними педагогами, а також класними керівниками. Досвід використання колективних творчих справ дозволяє створити систему виховної роботи, яка виховує соціально-активну особистість, здатну реалізувати творчі здібності в майбутньому дорослому житті.

Область дії і змісту КТД сьогодні повинні відповідати тим процесам оновлення, які відбуваються у всіх сферах життя країни. Головне, щоб це були справи, в яких дітей і дорослих об'єднували спільні цілі, спільні життєво важливі турботи, а їх відносини будувалися б на принципах співробітництва й співтворчості. Колективна навчально-пізнавальна діяльність учнів є одним із найважливіших факторів не тільки у формуванні особистості школяра, а й у забезпеченні продуктивного характеру процесу пізнання в цілому.

Маючи чітке уявлення про структуру і закономірності малої групи, соціальний педагог одержує засіб дидактичного впливу на колектив класу в цілому (спрямовує взаємовідносини суб'єктів навчального процесу, впливає на пізнавальну мотивацію навчання та на пізнавальні інтереси окремого учня і всього класного колективу тощо). Така робота соціального педагога дуже складна і завжди потребує творчого підходу.

В експериментальній роботі нами були досліджені 10 соціальних педагогів та 60 учнів 9-10 класів. З соціальними педагогами ми провели опитування спрямоване на визначення рівня підготовки колективних творчих справ соціальним педагогом у ЗНЗ та методики Л.Фрідмана «Вивчення згуртованості колективу» з учнями 9-10 класів.

Нами було визначено, що більшість соціальних педагогів мають уявлення про технології КТД та намагаються активно застосовувати її у своїй діяльності. Адже, колективна творча діяльність позитивно впливає на процес навчання і учнів зокрема – їх навчальні здібності, вміння співпрацювати, взаємодіяти; виховує у дітей повагу і доброзичливість, забезпечує їх загальну активність.

Також виходячи із загальних показників ЦОЕ учнів 9-10 класів ми визначили, що вищий показник ціннісно-орієнтаційної єдності притаманний учням 10-му класу, що може свідчити про вищу згуртованість учнівської групи, а отже і про вищу можливість реалізації методики КТД.

Розробка технології колективної творчої діяльності є одним із багатьох напрямків соціально-педагогічної діяльності, який набуває все більшої активності та поширення в практичній роботі соціального педагога загальноосвітньої школи. Соціально-педагогічні технології колективної творчої діяльності створюють можливість педагогам загальноосвітніх шкіл здійснювати цей процес цілеспрямованіше, з визначеними концептуальними основами, принципами, змістом діяльності, за певним алгоритмом, високою вірогідністю досягнення кінцевого результату.

Отже, колективна творча діяльність це певний підхід до виховання , який перевірений часом, вже багато років використовується в роботі класних керівників та соціальних педагогів. Досвід використання колективних творчих справ дозволяє створити систему виховної роботи, яка виховує соціально-активну особистість, здатну реалізувати творчі здібності в майбутньому дорослому житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. – Казань : Изд.во Казанского университета, 1988. – 228 с.
2. Андрієвська В. В. Психологія творчої праці вчителя/ Творчість учителя іноземної мови / В. В. Анжрієвська. – К. : Рад. школа, 1978. – С. 27–36.
3. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. – Ростов н/Д. : Изд.во Рост.ун.,та, 1983. – 173 с.
4. Богоявленская Д. Б. Пути к творчеству / Д. Б. Богоявленская. – М. : Знание,1981. – 96 с.
5. Брушлинский А. В. К психологии творческого процесса: Психология мышления вместо так называемой эвристики // Человек, творчество, наука. – М.: Наука, 1967. – С.13–40.
6. Брушлинский А. В. Творческий процесс как предмет исследования // Вопросы философии. – 1965. – №7. – С. 65.
7. Варій М. Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. – К. : «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с.
8. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологические очерки : Кн. для учителя. – 3,е изд. – М. : Просвещение, 1991. – 93 с.
9. Гончаренко Н. В. Гений в искусстве и науке / Н. В. Гончаренко. – М. : Искусство, 1991. – 432 с.
10. Заверико Н. В. Теоретичні засади соціально-педагогічної технології роботи з підлітками / Н. В. Заверико // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб.наук. пр. – К. :НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 2. – Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Управління. – С. 80–86.
11. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 1987. – 160 с.
12. Зимівець Н. В. Сутність, принципи та структура соціально-педагогічних технологій формування відповідального ставлення до

- здоров'я в учнівської молоді. [Електронний ресурс]. Категорія: Матеріали конференції Актуальні питання соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/>
13. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії : Навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навч. закладів / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К. : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
  14. Иванов И. П. Энциклопедия коллективных творческих дел / И. П. Иванов. М., 1989.
  15. Канкалик В. А. Педагогическое творчество / В. А. Канкалик, Н. Д. Никандров. – М. : Педагогика, 1990. – 144 с.
  16. Кичук Н. В. От творчества учителя у творчеству ученика : Пособие для студ. пед. Ун-тов / Н. В. Кичук. – Измаил : Измал. пед. Ун-т, 1992. – 95 с.
  17. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя., К.: Либідь, 1991. – 96 с.
  18. Ковалев А. Г. Психология личности. – 3,е изд., перер. и доп. – М.: Просвещение, 1970. – 391 с.
  19. Козленко В. Н. Проблема креативности личности // Психология творчества: общая, дифференциальная, прикладная / Отв. ред. Я.А. Пономарев. – М. : Наука, 1990. – 224. – С. 131–148.
  20. Коллективная творческая деятельность в школе (методические рекомендации) // Научно-методический журнал «Воспитание школьников». – № 10 – 2002, № 2003.
  21. Конникова Т. Е. О видах взаимоотношений в школьных коллективах. – В кн.: Вопросы управления и руководства процессом воспитания школьников. – М., 1971.
  22. Конникова Т. Е. Роль коллектива в формировании личности школьника. Автореф. дис.. докт. пед. наук. Л., 1970.
  23. Костюк Г. С. Навчально, виховний процес і психічний розвиток особистості / В. В. Андрієвська, Г. О. Балл, О. Т. Губко, О. В. Проскура. – К. : Радянська школа, 1989. – 608 с.
  24. Кравчук П. Ф. Формирование творческого потенциала личности в системе высшего образования: Автореф. дис... д.ра филос. наук:

- 22.00.06 / Московский пед. ун-т им. В.И. Ленина. – М., 1992. – 32 с.
25. Крупська Н. К. Про виховну роботу // Педагогічні твори в десяти томах. – Т.3. – С. 642.
  26. Кузьмина Н.В. Очерки психологии труда учителя. Психол. структура деятельности учителя и формирования его личности / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во Ленингр. Ун-та, 1967. – 183 с.
  27. Липский И. А. Технологический потенциал социально – педагогической деятельности / И. А. Липский // Педагогика. – 2004. – № 9. – С. 34–42.
  28. Лук А. Н. Мышление и творчество / А. Н. Лук – М. : Политиздат, 1976. – 144 с.
  29. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. – М. : Наука, 1978. – 127 с.
  30. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. – К., 1954. – Т.5. – С. 9–109.
  31. Макаренко А. С. Проблеми шкільного радянського виховання. Лекція 2. Дисципліна, режим, покарання та заохочення. – Т.5. – С. 132.
  32. Максименко С. Д. Рефлексія проблем розвитку в психології // Психологія і суспільство. – 2001. – №3. – С. 4–22.
  33. Матинова Н. А. Творчество как универсальный путь развития личности / Н. А. Матинова // Классный руководитель 2004. – №2. – С. 80–83.
  34. Методи та технології роботи соціального педагога / С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник. – Черкаси, 2008. – 456 с.
  35. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці / В. О. Моляко. – К. : Знання, 1989. – 48 с.
  36. Мороз О. Г. Перші кроки до майстерності / О. Г. Мороз, В. П. Омеляненко. – К. : Товариство «Знання», 1992. – 112 с.
  37. Матіюша І. К. Гуманізація навчання і виховання в сучасній школі / І. К. Матіюша. – К., 1995.
  38. Мойсеюк Н. Є. Форми виховання // Педагогіка. – К., 2003. – С. 435–454.
  39. Новикова Л. И. Детский коллектив и подросток / Л. И. Новикова. – М. : Знание, 1979.
  40. Новикова Л. И. Педагогика детского коллектива / Л. И. Новикова. – М., «Педагогика», 1978.

41. Онищук Л. А. Гуманізація управлінської діяльності директора школи: Монографія / Л. А. Онищук. – Житомир : Полісся, 2002. – 321 с.
42. Олексюк О. Є. Технологія колективного творчого виховання // Освітні технології. – К., 2004. – С. 181–196.
43. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. В. Кривонос. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.
44. Пехота О. М. Професійна індивідуальність майбутнього вчителя // Педагогіка і психологія. – 1994. – №4. – С. 106–113.
45. Поляков С. Д. «Технологии коллективного творческого дела : от традиционного к личностно ориентированному» // Научно-методический журнал заместителя директора школы по воспитательной работе. – № 1. – 2003. – С. 71–72
46. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 280 с.
47. Пономарев Я. А. Психология творчества / Я. А. Пономарев. – М. : Наука, 1976. – 303 с.
48. Поташник М. М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт : Пособие для учителя / М. М. Поташник. – К. : Рад. школа, 1988. – 194 с.
49. Проблемы экспериментальной психологии личности : Сборник статей / В. С. Мерлин. – Пермь, 1970. – 296 с.
50. Просецкий П. А. Психология творчества : Учебное пособие / П. А. Просецкий, В. А. Семиченко. – М. : Издво «Прометей» МГПИ им. В.И. Ленина, 1989. – 83 с.
51. Роджерс Н. Творчество как усиление себя // Вопросы психологии. – 1990. – №1. – С. 164–168.
52. Рубинштейн С. Л. Проблема способностей и вопросы психологической теории // Вопросы психологии. – 1960. – №3. – С. 3–15.
53. Резнік Н. Колективна творча діяльність молодших школярів як вид суспільної діяльності // Початкова школа, 2007. – № 3. – С. 4–5.
54. Сафіулін В. І. У центрі уваги – особистість // Рідна школа. – 1996. – №10. – С. 12–13.
55. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : Монографія / С. О. Сисоєва. – К. : Книжкове видавн. «Каравела», 1998. – 150 с.
56. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості :

- Монографія / С. О. Сисоєва. – К. : Поліграфкнига, 1996. – 405 с.
57. Сисоєва С. О. Психологія та педагогіка / С. О. Сисоєва, Т. Б. Поясок. – К. : Міленіум, 2005. – 520 с.
58. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підручник / І. Д. Звереві. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – С. 147–160.
59. Сухомлинський В. О. Ми продовжуємо себе в дітях. – К. : Радянська школа, 1977. – Т.5. – С. 578-584.
60. Скаткин М. Н. Проблемы современной дидактики. – М.: Педагогика, 1980. – 96 с.
61. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1971. – С. 166–191.
62. Сухомлинский В. А. Мудра власть коллектива. – М. : «Молодая гвардия», 1975/ – 239 с.
63. Сафіулін В. І. У центрі уваги – особистість // Рідна школа. – 1996. – №10. – С. 12–13.
64. Филимонов В. Опыт коллективного творчества // Искусство в школе. – 2002. – №2. – С. 79–83.
65. Фридман Л. М., Психологическая наука учителю / Л. М. Фридман, К. Н. Волков. – М : Просвещение, 1985. – 256 с.
66. Фіцула М. М. Виховання учнівського колективу // Педагогіка. – К., 2000. – С. 355–372.
67. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності / З. М. Шевців. – Цул, 2012. – 246 с.
68. Харламов Й. Ф. Педагогіка / Й. Ф. Харламов. – М., 1989. – С. 99
69. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах / П. М. Щербань. – К. : Вища шк., 2004. – 207 с.
70. Ягупов В. В. Педагогіка / В. В. Ягупов. – К., 2002. – С. 66
71. Vorschau auf die neue Fachpublikation des Instituts für Jugendkulturforschung:
Beate GroJegger: Kinder der Krise, Berlin 2014 – erscheint im Juni
72. Mannheim, K.: Das Problem der Generationen. Erstveröffentlicht in: Kölner Vierteljahreshefte für Soziologie 7/1928, S. 157-185
73. Liebsch, K. (Hg.): Jugendsoziologie. Über Adoleszente, Teenager und neue Generationen. München 2012.

